

Звернення громадян –

шлях до вирішення гострих суспільно значущих проблем

Т. О. Дячок

головний спеціаліст відділу розгляду звернень Управління розгляду звернень та прийому громадян Департаменту організаційного та ресурсного забезпечення Міністерства юстиції України

Розбудова відкритого демократичного суспільства, яке проголошено в Конституції, — процес непротий. Він не зводиться лише до політичних реформ і прийняття потрібних законів. Основне — це зміна свідомості людей, виховання в них пріоритетів загальнолюдських цінностей. Важливе місце займає і правова освіта, адже вона допомагає громадянам цивілізовано відстоювати свої права, правильно вибирати шлях до вирішення гострих суспільно значущих проблем.

Зрозуміло, що в українському суспільстві існує низка проблем, розв'язання яких розраховане не на миттєвість, не на разовість, а на роки, можливо, на десятиліття.

Саме тому ми не раз стаємо свідками того, як під стінами уряду чи Верховної Ради скандують мітингувальники — пенсіонери, люди працездатного віку, молодь. Що просять? Вони висувають свої вимоги чи то стосовно підвищення пенсій і зарплат, чи щодо зменшення тарифів на житлово-комунальні послуги або розв'язання низки проблем у правовій сфері. Така своєрідна форма спілкування з чиновниками не нова, існує вона в багатьох країнах. Але ж можна обійтися без подібних зібрань, адже є інша схема діалогу із владними структурами, приміром звернення громадян.

Слід зазначити, що звернення є одним із дієвих засобів захисту прав та законних інтересів громадян. Це право закріплено основним законом України. А саме у статті 40 Конституції України зазначено: «Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк».

Питання практичної реалізації громадянами України наданого їм права на звернення регулюються Законом України «Про звернення громадян» (далі — Закон). Саме Закон забезпечує громадянам України можливість для участі в управлінні державними і громадськими справами, відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх в разі порушення.

Таким чином, Закон регламентує активну участь громадян у суспільному житті та дає можливість кожному відчувати себе не «гвинтиком» держави, а основною її цінністю і носієм влади. На наш погляд, це один із тих законів, суть якого повинен знати кожен свідомий громадянин.

Слід зазначити, що Законом також встановлено умови, за яких звернення не підля-

гають розгляду і вирішенню. Важливим є питання застосування мови звернення. Законом визначено, що громадяни мають право звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін.

Крім того, Законом забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиленням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення.

Хотілося б наголосити на правах громадянина, який звертається із заявою чи скаргою до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, засобів масової інформації, посадових осіб:

- особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
- знайомитися з матеріалами перевірки;
- подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;
- бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;
- користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;
- одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;
- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;
- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Слід зауважити, що органи державної влади, місцевого самоврядування, підпри-

ємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи розглядають звернення громадян без стягнення за це плати.

Ще одним важливим заходом реалізації конституційного права громадян на звернення є особистий прийом громадян.

Прийом громадян проводиться в усіх державних органах та установах, а також за місцем роботи та проживання населення тими керівниками та посадовими особами органів та установ, які мають право приймати рішення з питань, що входять до їхньої компетенції.

Одним із пріоритетних напрямів роботи Міністерства юстиції України залишається робота зі зверненнями громадян, що забезпечує чіткий зворотний зв'язок Міністерства з суспільством. Цей зв'язок набуває особливого значення в період проведення в країні реформ.

Особливу увагу Міністерство юстиції України приділяє питанням виявлення та усунення причин, що породжують скарги громадян, вживає заходів щодо запобігання виникненню підстав для обґрунтованих повторних звернень та звернень до органів вищого рівня, вирішення питань про відповідальність посадових осіб, з вини яких допущені порушення, бюрократизм і тяганина.

Крім цього, Міністерство юстиції України разом з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади постійно організовує роз'яснення конституційних прав і обов'язків громадян, законодавства щодо розгляду пропозицій, заяв і скарг, повноважень органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в розв'язанні питань, що порушують громадяни у зверненнях.

Отже, як бачимо, на сьогодні звернення громадян та особистий прийом є дієвим засобом захисту прав та законних інтересів, а також одним із правильних, цивілізованих шляхів до вирішення гострих суспільно значущих проблем.